

Επιφυλλίδα

1. Γενικές πληροφορίες

- Σχετικά με τα χαρακτηριστικά της επιφυλλίδας, στην ομώνυμη ενότητα (εντάσσεται στο κεφάλαιο 2: «Το Δοκίμιο») του σχολικού βιβλίου Έκφραση-Έκθεση, Γενικό Λύκειο, Τεύχος Γ, δίνονται οι ακόλουθες επεξηγήσεις.

- Η επιφυλλίδα είναι ένας τύπος κειμένου που αναφέρεται σε **διάφορα θέματα φιλολογικά, επιστημονικά, κοινωνικά, καλλιτεχνικά, πολιτικά** κ.τ.λ. και γράφεται από **πρόσωπο ειδικό** στο θέμα. Δημοσιεύεται σε εφημερίδα σε ορισμένη θέση και χωρίζεται συνήθως από την υπόλοιπη ύλη με ολοσέλιδη ή μικρή γραμμή. Στο παρελθόν η θέση αυτή ήταν κατά κανόνα στο κάτω άκρο της σελίδας, αλλά στην εποχή μας η θέση της επιφυλλίδας ποικίλλει από εφημερίδα σε εφημερίδα. Ο επιφυλλιδογράφος μπορεί να ξεκινήσει από ένα επίκαιρο θέμα, π.χ. «Η διαφήμιση», αλλά δε μένει προσκολλημένος στο επίκαιρο· προχωρεί σε παρατηρήσεις και σκέψεις διαχρονικού χαρακτήρα και γενικότερου ενδιαφέροντος. Γι' αυτό το λόγο επισημαίνεται στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ιδρύματος Μ. Τριανταφυλλίδη του Α.Π.Θ. ότι είναι «**κείμενο δοκιμιακού χαρακτήρα**». Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, πρέπει να τονίσουμε ότι τα όρια ανάμεσα στην επιφυλλίδα και στο άρθρο δεν είναι εντελώς ευδιάκριτα και γι' αυτό, άλλωστε, σύμφωνα με άλλα λεξικά, π.χ. στο Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό του Ελευθερουδάκη, η επιφυλλίδα ορίζεται ως «**άρθρον δημοσιευόμενον εις το κάτω άκρον των εφημερίδων και χωριζόμενον από της λοιπής ύλης δι' οριζοντίας γραμμής**».

- Μπορούμε, επομένως, να πούμε ότι η επιφυλλίδα είναι ένα είδος σύντομου άρθρου. Ο όρος επιφυλλίδα είχε, εξάλλου, στο παρελθόν και μια δεύτερη σημασία. Επιφυλλίδα, ονομαζόταν, επίσης, και ένα λαϊκό ανάγνωσμα, συνήθως μυθιστόρημα που δημοσιευόταν τμηματικά, σε συνέχειες στην εφημερίδα.

2. Τα χαρακτηριστικά της επιφυλλίδας

- Επιφυλλίδα είναι ένα είδος σύντομου δημοσιογραφικού άρθρου, με θέμα συνήθως φιλολογικό, επιστημονικό, καλλιτεχνικό ή πολιτικό και γράφεται από **πρόσωπο ειδικό** στο θέμα.

- Επειδή, συχνά, ο επιφυλλιδογράφος κατά τη διαπραγμάτευση του θέματος προχωρεί σε παρατηρήσεις, σκέψεις **διαχρονικού χαρακτήρα** και **γενικότερου ενδιαφέροντος**, γι' αυτό θεωρείται κείμενο **δοκιμιακού χαρακτήρα**.

- Πολλές φορές η επιφυλλίδα ορίζεται ως σύντομο άρθρο. Τη διακρίνουμε όμως, από αυτό, **γιατί δεν έχει τον έντονο επικαιρικό του χαρακτήρα**.

3. Κείμενο

Την Κυριακή λοιπόν της 5ης του Οκτώβρη στα *Κυριακάτικα* παρουσίασαν ανάμεσα στα άλλα και μια μικρή ταινία – έρευνα κάποιου συντάκτη που σταματούσε στους δρόμους της Αθήνας ανύποπτους περαστικούς και περαστικές, νέους και νέες, ώριμους και ώριμες, υπερώριμους και υπερώριμες, τέλος πάντων χαρακτηριστικό δείγμα για δημοσκόπηση ή σφυγμομέτρηση, νεοελληνιστί «γκάλοπ», των γνώσεών τους για την πολιτιστική μας κληρονομιά. Το ερώτημα φαινόταν απλό, απλοϊκό θα το υπέθετε κανείς, όμως αποδείχθηκε τραγικά εύστοχο· αυτό έκανε την «ανατριχιαστική» αποκάλυψη. Το ερώτημα ήταν: «*Τι είναι ο Παρθενώνας;*» Όλοι όσοι ρωτήθηκαν, δέκα δεκαπέντε, δεν μπορώ να είμαι βέβαιος, εκτός από έναν τελευταίο νέο, όλοι λοιπόν όχι μονάχα αγνοούσαν τι είναι ο Παρθενώνας, αλλά έδωσαν τις πιο απροσδόκητες απαντήσεις με το πιο απερίγραπτο (κυριολεκτικά) ύφος.

Αν απαντούσαν: «*Δεν ξέρω*», θα έλεγα πως αποκαλύφθηκε η άγνοια των Νεοελλήνων, η αδιαφορία τους για ό,τι βλέπουν καθημερινά, η έλλειψη της πιο απλής περιέργειας κ.λπ. Όμως δεν ήταν αυτή η απάντηση. Η αντίδρασή μου ήταν τέτοια, ώστε δεν κατόρθωσα να συγκρατήσω με ακρίβεια την ποικιλία των απαντήσεων· ανατριχίασα από όσα έβλεπα και άκουγα. Μια νεαρή με το πιο ηλίθιο χαμόγελο του κόσμου είπε πως «*δεν ασχολείται με τέτοια*»· κάποιος είπε πως είναι βέβαια παλιός, κάπου στα χίλια οχτακόσια τόσα, άλλος πως ήταν δικαστήριο, άλλος σχολείο, ένας αγανάκτησε που δεν τον άφηναν στις σκοτούρες του και τον απασχολούσαν με τέτοιες ανοησίες και ούτω καθεξής.

Ο συντάκτης είχε την έξυπνη ιδέα να θέσει το ίδιο ερώτημα σε μερικούς ξένους. Αν δεν ήταν όλοι απόλυτα ενήμεροι, κανείς βέβαια δεν απάντησε τόσο ανόητα, όσο οι Έλληνες· και είναι χαρακτηριστικό πως η τελευταία απάντηση, που δόθηκε από κάποιον Ιάπωνα, ήταν ακριβέστατη σε όλα τα σημεία.

Από τη μέρα εκείνη αναλογίζομαι αδιάκοπα τι σημαίνει για μας πολιτιστική κληρονομιά· και όχι μόνο κληρονομιά· τι σημαίνει πολιτιστική ζωή, λαϊκή επιμόρφωση, πολιτιστικές εκδηλώσεις και όλα τα άπειρα ηχηρά παρόμοια που ακούμε και διαβάζουμε από το πρωί ως το βράδυ καθημερινές και Κυριακές, προπάντων τους θερινούς μήνες του πολιτιστικού οργανισμού, όταν τα φεστιβάλ συναγωνίζονται σε αριθμό και πάθος τους χειμερινούς ποδοσφαιρικούς αγώνες.

Μ. Ανδρόνικος, *Ελληνική Κιβωτός*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1994

- Το παραπάνω κείμενο μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιφυλλίδα καθώς:

- Αφορμάται από ένα θέμα επικαιρικού χαρακτήρα (δημοσιοποίηση έρευνας που καταδεικνύει την άγνοια των Ελλήνων για την πολιτιστική κληρονομιά τους) και προχωρεί σε παρατηρήσεις και σκέψεις διαχρονικού χαρακτήρα, ανιχνεύοντας την αιτιολογία του φαινομένου.
- Η γλώσσα του κειμένου είναι δηλωτική.
- Το ύφος είναι σοβαρό.
- Στόχος η πληροφόρηση των αναγνωστών αλλά και ο προβληματισμός. Κινείται επομένως στο διάμεσο δοκιμίου και άρθρου.